

Guia de l'assignatura

Identificació

Nom de l'assignatura: Història de la cultura	
Àrea: Filologia grega, Filologia llatina	Titulació: Humanitats
Tipus: Optativa	
Crèdits (ECTS): 4,5	
Professor: Oscar de la Cruz	

Descripció

1. Descripció, objectius i propòsits de la formació: Descripció interdisciplinària dels principals esdeveniments i manifestacions culturals de l'Antiguitat clàssica, Edat Mitjana i Edat Moderna.

Es proposa l'organització d'aquest amplíssim descriptor al voltant del període anomenat tradicionalment Edat Mitjana, considerat, des del punt de vista de la història de la cultura, divers i en procés d'evolució ininterrompuda, estudiat *per se* com una continuïtat entre el món clàssic grecorromà i transcendent al món europeu modern.

Objectius: Al final del curs l'estudiant haurà après a:

- Considerar relativament, respecte a les diverses interpretacions, el concepte d'Edat Mitjana.
- Presentar aquest període de forma intercultural.
- Analitzar-ho de forma interdisciplinària.
- Relacionar trets característics de les principals "àrees culturals" del període medieval.
- Entendre l'Edat Mitjana en relació amb els esdeveniments culturals transcendents de l'Antiguitat grecorromana.
- Localitzar alguns trets significatius del període medieval que han transcendit a la història de la cultura posterior.

2. Mòduls, blocs, temes o apartats:

Mòdul 0: Introducció

0.1. Definicions i revisions actuals del concepte d'Edat Mitjana i els seus límits cronològics i espacials.

0.2. Tres mons medievals pròxims: l'Occident europeu, el Llevant bizantí i el sud Islàmic.

Mòdul 1: L'Edat Mitjana

1.1 L'Europa cristiana medieval

1.1.1. L'aparició i expansió del cristianisme.

1.1.2 L'organització del monestir com a centre de cultura; competència amb la cort, la tradició popular i les universitats.

1.1.3 El renaixement carolingi.

1.2 El llevant bizantí

1.2.1 Bizanci, la *secunda Roma*: un mosaic de cultures.

1.2.2 Etapes principals del món bizantí

1.2.3 Contactes amb el món Occidental

1.3 El món islàmic

1.3.0 Aproximació a l'Islam.

1.3.1 Contactes entre el món islàmic i el món bizantí

1.3.2 La percepció de l'Islam per l'Occident llatí.

Mòdul 2: Continuïtat i canvi entre el món clàssic grecorromà i el món medieval

- 2.1 Lectures cristianes dels autors clàssics i adaptacions iconogràfiques de l'antiguitat
- 2.2 La presència àrab a Espanya: les escoles de traductors i la recuperació del coneixement científic greco-l·latí.

Mòdul 3: Continuïtat i canvi entre el món medieval i el món modern

- 3.1 L'origen del Renaixement: denostació per l'Islam i influència bizantina.
- 3.2 La invenció de la impremta i les seves repercussions culturals.
- 3.3 La invenció d'un nou escenari: Amèrica.
- 3.4 Erasme: reforma i contrarreforma.
- 3.5 El Barroc com a símptoma de pessimisme.
- 3.6 Cap al racionalisme del segle XVIII: intent de definició de l'Il·lustració.

3. Bibliografia:

A més de les obres de consulta fonamentals, suggerim la bibliografia següent, que és orientativa i, en absolut, exhaustiva:

- E. AUERBACH, *Lenguaje literario y público en el baja latinidad*, Barcelona, 1969.
- M. ASIN PALACIOS, *La escatología musulmana en la Divina Comedia*, Madrid, 1919¹.
- R. BARLETT, *La formación de Europa. Conquista, civilización y cambio cultural, 950-1350*, (1993¹), Univ. València, 2003.
- J. BAYET, *La religion romaine. Histoire politique et psychologique*, Paris, 1956.
- P. BROWN, *El primer milenio en la cristiandad occidental*, (1996), Barcelona, 1997.
- H. BUTTERFIELD, *The Origins of Modern Science*, London, 1958¹.
- Th. CAHILL, *De cómo los irlandeses salvaron la civilización* (1995¹), Madrid, 1998.
- G. CAVALLO-R. CHARTIER, *Historia de la lectura* (1997), Madrid, 2001.
- G. CAVALLO (ed.), *El hombre bizantino* (1992), Barcelona, 2000.
- J. CONTRERAS, G. RAMOS, I. RICO, *Diccionario de la religión romana*, Madrid, 1992.
- A.C. CROMBIE, *Historia de la Ciencia: de San Agustín a Galileo*, 2 vols. Madrid, 1974.
- F. CUMONT, *Las religiones orientales y el paganismo romano*, Madrid, 1987.
- E.R. CURTIUS, *Literatura europea y Edad Media latina*, México, 1955.
- N. DANIEL, *Islam and the West. The making of an Image*, Edinburg, 1960.
- I. DJURIC, *Le crepuscule de Byzance*, Paris, 1996.
- J. DHONDT, *La Alta Edad Media*, Madrid, 1971¹ (col. *Historia Universal Siglo XXI*, vol. 10).
- A. DUCCELLIER, *Bizancio y el mundo ortodoxo*, Madrid, 1992.
- G. DUMÉZIL, *La religion romaine archaïque*, Paris, 1966.
- ELIADE, *Mito y realidad*, Madrid, 1970.
- L. GARCIA BALLESTER, *Los moriscos y la medicina*, Barcelona, 1984.
- E. GARIN, *Medioevo y Renacimiento*, (1954¹), Madrid, 2001.
- L. HALPHEN, *Carlomagno y el imperio carolingio*, Madrid, 1992.
- J. HEERS, *La invención de la Edad Media* (1992¹), Barcelona, 1995.
- R. HUNT, "Suma de conocimientos. Universidades y cultura", en J. Evans (ed.) (1988).
- J. LE GOFF, *En busca de la Edad Media*, Barcelona, 2003.
- LE GLAY, *La religion romaine*, Paris, 1971.
- C.S. LEWIS, *La imagen del mundo. Introducción a la literatura medieval y renacentista*, Barcelona, 1997.
- C. MANGO, *Byzantium. The Empire of New Rome* (1980) (trad. it. *La civiltà bizantina*, ed. Laterza, 1998²).
- MENENDEZ PELAYO, *La ciencia española*, 2 vols. Santander, 1953.
- G. MENENDEZ PIDAL, "Cómo trabajaron las escuelas alfonsíes", *NRFE*, V, 1951, pp. 363-380
- J. MILLAS VALLICROSA, *Assaig d'història de les idees físiques i matemàtiques a la Catalunya medieval*, 1931¹, reed. Barcelona, 1983.
- R. I. MOORE, *La primera revolució europea, c. 970-1215*, (2000¹), Barcelona, 2003.

- J.V. NICLÓS ALBARRACÍN, *Tres culturas, tres religiones. Convivencia y diálogo entre judíos, cristianos y musulmanes en la península ibérica*, Salamanca, 2001.
 P. NILSSON, *Historia de la religiosidad griega*, Madrid, 1953.
 H. PIRENNE, *Las ciudades de la Edad Media* (1971¹), Madrid, 1972.
 H. PIRENNE, *Mahoma y Carlomagno* (1970¹), trad. cast. Marid, 1997.
 F. RICO, *El pequeño mundo del hombre*, Madrid, 1986.
 K. ROTH, *Cultura del Imperio Bizantino*, Barcelona-Madrid, 1926¹.
 P. ROUGIER, *El conflicto del cristianismo primitivo y de la civilización antigua*, Barcelona, 1989.
 S. RUNCIMAN, *La caída de Constantinopla* (1965), Madrid, 1973¹.
 E. SÁNCHEZ SALOR (ed.), *Polémica entre cristianos y paganos*, Madrid, 1986.
 G. SERGI, *La idea de Edad Media* (1998¹), Barcelona, 2001.
 J. VERNET, *Estudios sobre historia de la ciencia medieval*, Barcelona-Bellaterra, 1979.
 N.G. WILSON, *Filólogos bizantinos*, Madrid, 1994.
 G. WISSOWA, *Religion und Kultus der Römer*, Munich, 1912.
 G. ZARNECKI, "El mundo monástico", en J. Evans (ed.) (1988).

4. Referències per estructurar el treball de l'alumne

S'utilitza el servei de "l'Autònoma Interactiva" per oferir als estudiants material didàctic i relació interactiva amb el professor i entre diversos estudiants de la mateixa assignatura.

L'estudiant haurà de realitzar un treball continuat al llarg del curs, per mitjà de la redacció de ressenyes sobre lectures proposades a classe. Arran d'aquesta feina, s'establiran debats a l'aula que permetin l'exposició de les conclusions pròpies.

L'assistència a classe marcarà el desenvolupament dels continguts teòrics de l'assignatura.

5. Competències a desenvolupar

Competència	Indicador específic de la competència
Anàlisi i síntesi	Localitzar alguns dels trets significatius de la cultura medieval, tenint en compte la tradició (món grecorromà) i la seva transcendència (món modern). Relacionar els conceptes i les informacions entre les diferents àrees humanes, científiques i socials.
Comunicació escrita	- Redactar ressenyes i anàlisis sobre els documents utilitzats a classe. - Proposar interpretacions sobre esdeveniments culturals medievals de forma sistemàtica i objectiva.
Aprentatge autònom	- Adquirir recursos intel·lectuals que permetin autonomia en l'anàlisi de temes relacionats amb la història de la cultura europea. - Adquirir sistemes de treball i familiaritat amb les eines de consulta principals per a desenvolupar les anàlisis proposades en aquesta assignatura.

Avaluació

Bloc/Apartat/tema	Pes	Descripció
Mòdul 0: Introducció	10%	Prova final Ressenyes de lectures proposades pel dossier de l'assignatura
Mòdul 1: L'Edat Mitjana 1.1 L'Europa cristiana medieval 1.2 El llevant bizantí 1.3 El món islàmic	50%	Prova final Ressenyes de lectures proposades pel dossier de l'assignatura

Mòdul 2: Continuitat i canvi entre el món clàssic grecorromà i el món medieval científic greco-llatí.	20%	Prova final Resenyes de lectures proposades pel dossier de l'assignatura
Mòdul 3: Continuitat i canvi entre el món medieval i el món modern.	20%	Prova final Resenyes de lectures proposades pel dossier de l'assignatura

Procediments d'avaluació

Procediment	Criteris d'avaluació	Pes
Treball escrit	- Documentació i amplitud argumental aportada a les ressenyes escrites. - Capacitat de relació i de identificació de la història de la cultura medieval, respecte a la tradició i la seva transcendència	30%
Prova final escrita	- Coneixements - Capacitat d'anàlisi - Capacitat de síntesi	70%